

I. P. Teovid, Beograd - 2004. godine

DELO RADOMIRA SMILJANIĆA U SVETLU NEKIH NAPISA KOD NAS I U SVETU

Željko Katarić

Ugledni književnik, teoretičar književnosti i književni kritičar (vodećih jugoslovenskih listova NIN, "Večernje novosti", "Politika", "Književne novine") Dragoljub Stojadinović napisao je za "Politiku" i "Književne novine" esej O DVADESET NAJBOLJIH SRPSKIH PISACA DVADESETOG VEKA, u koje je uvrstio i Radomira Smiljanića, vezujući neka njegova vrhunska satirična ostvarenja uz moćno delo Radoja Domanovića. Evo jednog odlomka iz Stojadinovićeve studije:

Roman "Reč zaveštanja" spada u "sazvežđe" Smiljanićeve trilogije o Hegelu (dela "Neko je oklevetao Hegela", "U Andima Hegelovo telo", "Bekstvo na Helgoland") koja mu je prva donela svetsko priznanje. I ova knjiga će potvrditi rasprostranjeno uverenje da je Radomir Smiljanić daleko pre Pavića i Albaharija (još 1971. g.) uveo u našu (i evropsku) književnost novu fantastiku. Ovim delom zaokružena je tetralogija "Hegelijada".

"Domanovićev sleđeni svet, izgrižen satiričnim otrovima, sveden na zloslutne činioce, otuđen okultnim uvažavanjem žanra koji živi od zlih pogleda, RADOMIR SMILJANIĆ je, takoreći nedavno, doterao do svetskih satiričnih vidika u trilogiji o Hegelu Milaradoviću, tom starcu koji je simbol večnog nemira mladosti sveta (u romanima "Neko je oklevetao Hegela", "U Andima Hegelovo telo", "Bekstvo na Helgoland", koja su strani i neki naši kritičari istakli kao već klasična dela koja spadaju među najbolja svetska ostvarenja druge polovine 20. veka). A tu su i romaneskna dela smiljanićevskog "paralelnog sveta" tipa "Stanje prirodnog nereda", prvi u nas i u svetu "roman-antologija", zatim "Kako uništiti Beograd" (po Predragu Protiću, Zoranu Gavriloviću itd. "mrožekovsko delo koje se suprotstavlja vladavini apsurda"), i, dakako, roman-traktat o agresiji NATO-a na SR Jugoslaviju "POST SKRIPTUM: TARGET". Svim ovim delima Smiljanić je uspeo da pretumba i proročki pretrese ne samo tajne našeg nego i svetskog ekonomskog i civilizacijskog (političkog takođe) loma, te igre s nesrazmernim moćima na neizbežnim ivicama provalije, tamo gde dobro napretka neizbežno mami i uveličava ponore zla. To nije bio samo trag nekog, kako su mnogi strani pisci i kritičari istakli, Servantesovog donkihotizma, niti potraga samo za modernim virovima groteske, pa ni prosto iskušenje pikarskog romana. To je bio smiljanićevski način da se na vrelu pomicnu ploču čovekovog duha stavi čitav svet i da se iz same njegove utrobe sve malo pomeri, pretrese, razgrne i u sve udahne duh velike sumnje, koja se, kako vidimo, pokaza vidovitom."

Tako o dometima Smiljanićevih romana Dragoljub Stojadinović, koji, posle dr Čedomira Brašanca, akademika Nikole Miloševića i nekih stranih pisaca, napisa i studiju, knjigu o njegovim "hegelijanskim" delima. U ta dela možemo uvrstiti i ovo najnovije — "Bendžamin".

Roman "POST SKRIPTUM: TARGET" (IP "Narodna knjiga", elitna edicija MEGA-HIT) ističe u svojoj recenziji Vladimir Ličina kao čudesnu prozu koja slojevito ponire u traganju za poreklom zla i, kao remek delo Radomira Smiljanića, ostavlja neizbrisiv zapis epohe masovnih stradanja i patnji naroda i pojedinaca.

Ugledni književni kritičar, romansijer i pesnik Vladimir Ličina ističe u svojoj recenziji i roman

Radomira Smiljanića o velikom Vranjancu Borisavu Stankoviću — SVA BORINA ŽAL — kao pravo remek delo. Baš kao i prethodni o Ivi Andriću POZORIŠTE BEOGRAD, nagrađen izuzetno prestižnom nagradom pisaca, novoustanovljenom nagradom udruženja književnika Srbije za 1998. godinu (jednoglasnom odlukom književničkog žirija Smiljanić je postao prvi laureat ovog priznanja u konkurenciji i takvih dela kao što su "Oslobodioci i izdajnici" M. Danojlića, inače ovenčanog NIN-ovom nagradom, "Zlotvori" D. Mihailovića i sl.). Sva tri romana, istaknuto je, i "POST SKRIPTUM: TARGET", i onaj o Bori Stankoviću i onaj o Andriću, "spadaju u dela koja odslikavaju epohu" i "ključno mesto Srbije i srpskog naroda, kao glavni ključ u proključalom loncu svetske istorije" (Prvi i Drugi svetski rat, NATO-agresija ali i "mirnodopske prilike"...). Ovde se radi, kako ističe i književnički žiri, "o eliti elite romana pisca dugog daha čije se delo čita u jednom dahu!"

Inače, Radomir Smiljanić je, shodno napisima naših i inostranih kritičara, "otvorio neke nove, univerzalnije vidike u našem romanu." Čuveni nemački pisac i kritičar Petar Jokostra podvlači: "Smiljanićevi romani spadaju u najbolja dela svetske literature u poslednjih nekoliko decenija".

Radomir Smiljanić je rođen 1934. godine u Jagodini, Srbija, u porodici Uglješe Smiljanića, profesora muzike i kompozitora. Za vreme rata profesor Smiljanić je kao patriota, zajedno sa mnogima izgubio život u zloglasnom logoru Jasenovac, a istovremeno je zaplenjeno i uništeno i njegovo muzičko delo (kantate, sonate, pesme za solo glas i instrument).

Od svoje devete godine Radomir Smiljanić živi u Beogradu, gde završava gimnaziju i Filozofski fakultet na Katedri za nemački jezik i književnost. Studirao je i muziku, ali ga je ipak privuklo književno stvaralaštvo kome se posvećuje objavlјivanjem pripovetke "Tragičan kraj Hajnriha Grumajera" u "Književnim novinama" (urednik dr Predrag Palavestra). Ova pripovetka ubrzo izlazi u knjizi priča ALKARSKI DAN (NOLIT, Beograd, 1964. god.). Ovo je kod nas prva knjiga pripovedaka iz radničkog života današnjice, a posebno prva o životu naših tzv. gastarbajtera u SR Nemačkoj. Prof. dr Dragan M. Jeremić piše u "Borbi": "Radomir Smiljanić je već ovom svojom prvom knjigom dospeo uz Miodraga Bulatovića, Mirka Kovača i Branimira Šćepanovića u sam vrh mlađih srpskih pripovedača." Naš klasik Mihailo Lalić je svojevremeno napisao pored ostalog i ovo: Smiljanić s velikim poznavanjem prikazuje život raseljenih lica (tzv. gastarbajtera), skitnica, transportnih radnika, vozača kamiona i njihovih ljubavnica, svijet posrnulih, deklasiranih, neuravnoteženih, ratom unesrećenih — svijet čiju sudbinu malo koji naš pisac poznaće i prikazuje a niko sa tako bliskim poznavanjem i sugestivnom snagom,,. Sledeća smiljanovićeva knjiga, roman MARTINOV IZLAZAK, dobija prvu nagradu zagrebačkog nedeljnika "Telegram" kao najbolji moderni roman godine u Jugoslaviji (izdavač: OTOKAR KERŠOVANI, Rijeka, 1965. god.). Roman VOJNIKOV PUT (NOLIT, Beograd, 1967. god.) bio mu je istaknut u anketi koje su "Književne novine" sprovele sa kritičarima kao jedno od najboljih dela te godine u zemlji.

Sva tri romana Smiljanićeve trilogije — NEKO JE OKLEVETAO HEGELA (PROSVETA, Beograd, 1973. dva izdanja, PARTIZANSKA KNJIGA, Beograd/Ljubljana, 1980. treće izdanje, BIGZ, Beograd, 1986, četvrto izdanje u 50.000 primeraka); zatim U ANDIMA HEGELOVO TELO i BEKSTVO NA HELGOLAND (takođe PROSVETA, Beograd, 1975. i 1977. dva izdanja, PARTIZANSKA KNJIGA, Beograd/Ljubljana treće izdanje, 1980. god.) naišla su na izvanredno povoljne ocene kritike i širok prijem čitalaca i kod nas i u svetu. Bila su u najužem izboru za roman godine, NIN-ovu nagradu. Akademik Nikola Milošević ističe ova dela kao "sasvim osobenu trilogiju kod nas" i zaključuje da je "Radomir Smiljanić ovim romanima otvorio neke nove, univerzalnije vidike u književnom žanru satire. Spoj lirike i humora, fantastike i golih životnih realiteta, uobličen kroz složene, razgranate, jezički izvanredno bogato i

fini iznijansirane rečenice, predstavlja nešto što se u ovoj vrsti literature zaista retko sreće. Drugi roman iz trilogije U ANDIMA HEGELOVO TELO je možda naš najbolji satirični roman."

Zagrebački kritičar Igor Mandić takođe podvlači da su romani Smiljanićeve trilogije o Hegelu Miličadoviću "nešto potpuno samorodno kod nas i u svijetu" (VUS, Zagreb). prof. dr Tode Čolak piše: "Hegel Miličadović je ličnost koja se odmah prihvata. Njegova avantura po mnogo čemu podseća na onu Don Kihota, ali ne samo Don Kihota nego i Sanča Panse. Međutim Miličadović nije ni jedno ni drugo, on na njih podseća onom tragikomikom i groteskom koji su svojstveni svim velikim likovima velikih literarnih dostignuća."

U svojoj obimnoj studiji o Smiljanićevom delu ZAMKA VREMENU (NAUČNA KNJIGA, Beograd, 1981.) romansijer i esejista dr Čedomir Brašanac između ostalog ističe: "Metafora je u delu Radomira Smiljanića postignuta u punoj dubini i originalnosti i to delo predstavlja poduhvat tzv. VELIKOG SISTEMA. Poduhvat VELIKOG SISTEMA je aluzija na sisteme kakve su stvarali jedan Swift, Servantes, Kafka, Šekspir, Homer. Tu pojedinosti podležu i ideji i totalitetu, podređene jednom višem smislu."

Radomir Smiljanić je stvorio i još jednu trilogiju, tj. BEOGRADSKU LJUBAVNE ISPOVESTI SOFIJE MALOVRAZIĆ, UBISTVO U:TRILOGIJU — to su romani KAFANI DARDANELI i LJUBAVNI SLUČAJ ŠAMPIONA. U ovim delima su prikazani ljudi iz predgrada ali i sa asfalta glavnog grada, njihovo živovanje, njihova stradanja i nade, želje i promašaji, njihova ljubav kao otpor propadanju. Ovim delima Smiljanić je načinio zaokret ka takozvanoj verističkoj prozi, ne sprovodeći samo goli realistički postupak. To jest, on je, držeći se verističkih životnih sadržaja i autentičnosti u opisivanju likova i događaja i ovde dozvoljavao mešanje životnih tajni u sudbine i postupke junaka. Ovaj uspešni prelaz romansijera na nove teme svakodnevnice i nov, moderan njihov tretman istakao je i Predrag Protić u svojoj studiji. "Evolucija književnog izraza u prozi Radomira Smiljanića" (SAVREMENIK, br. 3/4, 1980. g.). Prema oceni dr Predraga Palavestre na Radio Beogradu "Smiljanić ovim delima obnavlja, tj. modernizuje savremenu srpsku realističku prozu."

Strna kritika je pojavu romana o Hegelu Miličadoviću u izdanju ugledne zapadnonemačke izdavačke kuće DEFAUA (DVA), Stuttgart, pozdravila dobrodošlicom. Poznati nemački kritičar Peter Jokostra piše između ostalog u hamburškom listu DIE WELT "Treba da se konstatuje: Smiljanić je ravnopravan pripovedač jednom Servantesu, njegovo majstorsko fabuliranje, tako retko kod današnjih pisaca, njegova slikovitost izraza, suptilna ironija ne odstupaju ovom velikanu svetske literature. Radomir Smiljanić je napisao obrazac prave tragikomike i groteske života." Nešto kasnije, pišući o nemačkom izdanju romana BEKSTVO NA HELGOLAND Jokostra podvlači: "Radomir Smiljanić je obnovitelj evropske satirične književnosti, on je legitimni naslednik Svifta i Servantesa." U vodećem švajcarskom listu NOJE CIRHER CAJTUNG dr Šite ističe: "Ono što je Fridrik Šlegel kroz povest uspevao da zaodene u kritiku duha, Smiljanić razvija još dalje, da bi sve ono komično, čudesno, zločudno, pa čak i apsurdno osvetlio novim načinom razotkrivanja, nama još do sada nepoznatim." U uglađnom književnom časopisu LITERAT piše, između ostalog, Ursula Homan: "Hegel Miličadović manifestuje svoj prezir prema svemu trivijalnom u šta takođe spada i novac, čime stupa na stazu novodonkihotovskog mukotrpnog neshvatanja šire sredine." Jedan od vodećih nemačkih kritičara dr Beckelman piše u berlinskom SPANDAUER FOLKSBAT: "Ovim delima Smiljanić širom otvara vrata u elitno društvo svjetskih romana", dok dr Virpsza u bečkom dnevniku DIE PRESSE ističe: "Smiljanić je romanima o Hegelu Miličadoviću pošao iz svoje zemlje u svet i tako je romansijerski Jugoslaviju doveo u centar svetskih zbivanja." Za ovu prozu pisac je dva puta nagrađen internacionalnom nagradom ARNSBERG.

Veoma uspešna su i Smiljanićeva dela ALKARSKI DAN (pripovetke, NOLIT, 1964. g.), kao i roman MIRNO DOBA (PROSVETA, 1969. g.).

Kao dramskom piscu Radomiru Smiljaniću izvedena su sa uspehom dela ISIDORE, GDE SI (NARODNO POZORIŠTE, Beograd), SLUČAJ ŠAMPIONA, elegična komedija koja je bila izabrana za jubilarno Sterijino pozorje 1975. g. i dobila nagradu za glavni lik (BEOGRADSKO DRAMSKO POZORIŠTE), (Monodrama PISMA SOFIJE MALOVRAZIĆ) (Jug. dramsko pozorište). Odnedavno se igra pred prepunim gledalištem na velikoj sceni NARODNOG POZORIŠTA u Beogradu njegova drama UBISTVO U KAFANI DARDANELI. Pored proze i scenskih dela, objavljuje i teorijske radove, stalni je saradnik uglednog švajcarskog lista NOJE CIRHER CAJTUNG, u kome u svojoj rubrici PISMO IZ BEOGRADA piše o knjigama, pozorištu i muzici u našoj zemlji.

Radomir Smiljanić je inicijator i jedan od osnivača Zajednice pisaca — ZAPIS — i njen prvi predsednik. Sa grupom istaknutih evropskih literata osnovao je prvi internacionalni izdavački pogon pisaca — INTERNACIONALNU LITERARNU FABRIKU. U Zborniku JUGOSLAVIJA u inostranstvu publikovana je Smiljanićeva duža studija NAJAVAŽNIJE TENDENCIJE U POSLERATNOJ KNJIŽEVNOSTI JUGOSLAVIJE (izdavač KLET KOTA, Stuttgart, 1979.).

Izdavačka kuća PARTIZANSKA KNJIGA u saradnji s PROSVETOM, Beograd objavila je izabrana dela Radomira Smiljanića u šest knjiga (1980. g.). U okviru ovog kompleta izašao je i njegov roman KAKO UNIŠТИТИ BEOGRAD za koji je prof. dr Zoran Gavrilović napisao da se po zamahu ideje i snazi ovo delo izjednačava s onom čuvenom Smiljanićevom trilogijom romana o Hegelu Milaradoviću. Predrag Protić nalazi u njemu nešto od "stravične neobičnosti i brutalnog realizma koji karakteriše neka dela Slavomira Mrožeka."

U izdanju NOVA Slobodana Mašića izašao je 1984. Smiljanićev roman LEPA LENA, koji sledeće godine doživljava ponovljeno izdanje, posebno istaknut u ediciji FORMULA 1 IRO "Književne novine". U istoj kući izlazi i roman UBISTVO NA DEDINJU koji sa romanom LEPA LENA i romanom PEVAČ PROTIV NARODA čini trilogiju POPIS GNUSOBA. I roman UBISTVO NA DEDINJU kao i njegov prethodnik LEPA LENA izaziva bučne reakcije čitalaca i kritike, naročito kod ove poslednje nailazi takođe na dobrodošlicu. U više navrata nedeljni magazin REPORTER donosi reagovanja čitalaca, jedan na primer piše: "Dela Radomira Smiljanića se u mojoj okolini prosto gutaju..."

Beogradska izdavačka kuća NOVA KNJIGA objavljuje 1987. g. knjigu PAS BEZ ZAVIČAJA Radomira Smiljanića, to je prva u nas KNJIGA ZA CELU PORODICU. Od bezazlenih pesama za decu, stihova o ljubavi, o patriotizmu, preko veoma opominjućih pasaža protiv narkomanije mladih i pogubnog dejstva otrova droge, do aforizama za odrasle — sve je sadržano u knjizi PAS BEZ ZAVIČAJA. Tim delom Smiljanić potvrđuje napise da je on pisac u nas koji se bavi svim žanrovima književnosti — od romana i pripovetke, od dramskih dela i scenarija za televiziju i film, do poezije za decu i odrasle, do satiričnih aforizama. To je retkost ne samo u našoj već i u svetskoj književnosti.

Radomir Smiljanić je biran u ugledni svetski literarni forum — Internacionali literarni kolokvijum kao njegov predsednik. Nedavno je BIGZ objavio 4. izdanje njegovog čuvenog romana NEKO JE OKLEVETAO HEGELA (ovo delo ovde i u svetu ubrajaju u već klasična dela književnosti) a izašao mu je i najnoviji roman STANJE PRIRODNOG NEREDA. Njegov prethodni roman POŽAR NA TRGU MARKSA I ENGELESA doživeo je više izdanja i predstavlja snažnu kritiku doktrinarnog totalitarizma, koji je, poput Vatikana i islamskog fundamentalizma, pogubno nasrnuo na srpski narod. Smiljanić osniva i kulturno-politički magazin Srpski narod i u njemu objavljuje iz broja u broj uvodnik pod karakterističnim

naslovom Zašto srpski narod.

Roman STANJE PRIRODNOG NEREDA, Zlatko Krasni u "Poljima" (decembarska sveska 1992. g.) u svojoj studiji promoviše kao "prvi roman postmoderne u nas, a neki inostrani kritičari ga ističu kao najbolji roman postmoderne u Evropi".

Smiljanićev roman KARAĐORĐE, VOŽD SERBSKI (jedan od brojnih njegovih bestselera, deo je zamišljene trilogije o dinastiji Karađorđević, u kojoj će, pored ovog dela i dela VITEŠKI KRALJ UJEDINITELJ biti i roman KRALJ PETAR PRVI OSLOBODILAC.

Radomir Smiljanić je objavio i 3 knjige s političkom tematikom — "SRBI, NEMCI I HRVATI" (Dečje novine, G. Milanovc, 1991. g.), u "Večernjim novostima" "SRBI I SVET", i "PETAR HANDKE ILI NEMAČKO-SRPSKA RAPSODIJA" (izd. "NOVA EVROPA", 1996.).

Osnovao je i poznato nezavisno humanističko udruženje "Bela ruža", koje se pročulo širom sveta spektakularnom akcijom Blokada Dunava zbog nepravednih sankcija. Istovremeno, osnovao je i magazin "Bela ruža". U pripremi mu je novi roman NEMAČKO-SRPSKA RAPSODIJA.

Radomir Smiljanić je osnivač, jedinstvenog književno-novinarskog festivala i konkursa "Ivo Andrić — Pavlimir Gligović". Osnovao je u okviru ove manifestacije značajnu ediciju SRBI U PEDESET KNJIGA koja bi trebalo da pokoljenjima kod nas i u svetu svedoči o značajnom doprinosu srpskog naroda Evropi i modernom svetu.

U svojoj knjizi "Smiljanićev paralelni svet", knjizi o stvaralaštvu Radomira Smiljanića, kojeg, pored još nekih, i on ubraja u 20 najvećih srpskih pisaca 20. veka, ističe književni kritičar Dragoljub Stojadinović kao osnovni vrhunski kvalitet Smiljanićeve proze u čuvenim delima "Neko je oklevetao Hegela", "U Andima Hegelovo telo", "Bekstvo na Helgoland", kao i u romanima "Stanje prirodnog nereda", "Kako uništiti Beograd", pa i "Pozorište Beograd", ali, naročito, u romanu "Bendžamin — nagoveštaji mogućeg života" (a i u nekim dramskim delima, kao što su "Isidore, gde si", "Ženska sreća" na pr.) originalni smiljanićevski postupak stvaranja paralelnih svetova. Pri čemu, naglašava Stojadinović, "on nije daleko od stvarnog i vazda ostaje u nekom njegovom tajanstvenom i izazovnom susedstvu. Smiljanić u svojim delima — ističe dalje Stojadinović — daje svetsku literarnu inovaciju i time što često razara klasičnu rečenicu, odnosno leksičku strukturu."

Akademik Nikola Milošević — rekosmo već — podvlači u Smiljanićevom delu "spoj lirike i humor, fantastike i golih životnih realiteta", a Dobrica Čosić u jednom javnom iskazu smatra da je Radomir Smiljanić upravo u ovome, u tom spoju dokumentarnog i imaginativnog otisao najdalje u našoj književnosti (i ne samo u našoj možda). I roman "Bendžamin — nagoveštaji mogućeg života" iskazuje veliku moć ovoga pisca da ta spajanja, pretapanja stvarnog i nestvarnog, koja grade taj smiljanićevski "paralelni svet" (po Dragoljubu Stojadinoviću) dovede do savršenstva. Posebno u delovima romana koji odslikavaju "fantastičnu stvarnost" dveju žena u traganju za umorenom devojkom, ili, pak, kolaž satiričnih motiva Žike Rankovića koji se "stapaju" u Smiljanićevu romaneskno tkivo.

Pojavu Smiljanićevog romana "KOLEKCIJONAR" pozdravio je naš istaknuti književni kritičar i pisac Dragoljub Stojadinović ovako:

Književni opus Radomira Smiljanića svija polako svoj voltni luk nad svetom. Od Hegela Miliradovića (trilogije romana koje mnogi ovde i u svetu ubrajaju u već klasična dela ("Neko je oklevetao Hegela", "U Andima Hegelovo telo", "Bekstvo na Helgoland"), preko mitskog medijatora Ive Andrića (roman "Pozorište Beograd, delo o Andriću i Gligoviću"), put nekako, najednom prirodno vodi do — Adolfa Hitlera ("Kolekcionar").

Od, dakle, glasovite trilogije o Hegelu u kojoj je začet smiljanićevski "paralelni svet", nesumnjivi književni novum ovog literarnog maštara i strasnika, do romana "Kolekcionar"

mešaju umetnost i istorija svoje tarot-karte, pa se tačno ne zna šta se sanja a šta se događa.

Istorija zla, nikla iz ideje o svetu kao o "jednoj jedinoj robnoj kući" iz Hitlerovog "Majn kampfa", iz ideje o globalizaciji (po mogućству i pri nastojanjima nekih zapadnjaka da slovenski prostori postanu kolonije), ideje koja potresa novi tehnološki univerzum našeg vremena (Smiljanić to u "Kolekcionaru" naziva prostim imenom "kokošje jaje zla"...) komuniciraju na čudan način u ovom izuzetnom romanesknom ostvarenju sa svetom čovekoljubivog mislioca i poete Hegela Miličevića, koji je podsmešljivo verovao da "čovečanstvo mora da revolucioniše svoj postanak i trajanje i počne da živi od vazduha."

Sve se u ovim Smiljanićevim delima događa na onoj granici gde se mitsko i istorijsko u varnici tragično i nerasudno dodiruju i mešaju. Ovo se itekako odnosi i na ovaj izuzetni roman "Reč zaveštanja", na koji bi se odnosila i ona ocena prof. dr Miloslava Šutića, kada je napisao o delu Smiljanića "Kolekcionar" (za prsa izgubio nagradu "Meša Selimović"): "Delo Radomira Smiljanića je višestruka stvaralačka inovacija, u kojem su aktuelne životne činjenice i bespoštedna kritika čovekovih i društvenih deformacija saobražene u piščevoj prodornoj imaginaciji koja pretapa svet realnosti i fantastike u kod nas, i ne samo kod nas, retko uspelu celinu."

Izdavaču ostaje još da doda da su i ova dela, koja spominju prof. Šutić i Stojadinović, uvrštena u ona ostvarenja Radomira Smiljanića ovenčana NAGRADOM ZA ŽIVOTNO DELO Udruženja književnika Srbije. Radomir Smiljanić je i leureat Visokog internacionalnog priznanja DOSTOJEVSKI za životno delo. Žiri, na čelu sa akademicima Dragom Nedeljkovićem i prof. dr Miloslavom Šutićem, bugarskim piscem Berovim, obrazlaže dodelu ovog visokog priznanja "za životno delo trajne književne vrednosti i utisnuti pečat epohi na dobrobit nacije, sveslovenstva i naprednog čovečanstva" ovako:

Delo Radomira Smiljanića nadahnjivaće ovaj i sve sledeće naraštaje naših i drugih prostora. Smiljanić spada u svetski vrhunske pisce koji su duboko utisnuli pečat našoj epohi svojim delovanjem na dobrobit svom narodu, slovenstvu i celom naprednom čovečanstvu.

Delo Radomira Smiljanića je višestruka stvaralačka inovacija. U tom delu su aktuelne životne činjenice i bespoštedna kritika čovekovih i društvenih deformacija saobražene u piščevoj prodornoj imaginaciji koja pretapa svet realnosti i fantastike u kod nas, i ne samo kod nas, retko uspelu celinu.

Na kraju ćemo još sumarno citirati izvode iz pisanja inostranih medija o Smiljanićevom delu. Na pr.: "Večno ćemo upamtiti Smiljanićev ton i zapis kao retko koji u Evropi..." — Tadeuš Novakovski u vodećem nemačkom "Frankfurter algemajne cajtungu". "Smiljanić je obnovitelj moderne kritičke evropske književnosti, on je legitimni naslednik Svista i Servantesa" — Dr Peter Jokostra u berlinskom Die Weltu. "Smiljanić je ovim delima (Hegelijadom, aluzija na Ilijada) doveo svoju zemlju i narod u sam centar kulturnog sveta" (Books Abroud, SAD). Reč je o tetralogiji romana "Hegelijada" ("Neko je oklevetao Hegela", "U Andima Hegelovo telo", "Bekstvo na Helgoland" i "Reč zaveštanja").

Radomir Smiljanić je s vodećim evropskim piscima Hajnrihom Belom, Erihom Fridom, Miodragom Bulatovićem, Erihom Košem, Peterom Rimkorfom itd. osnovao čuvenu INTERNACIONALNU ZAJEDNICU PISACA, ILF, koja je objavila blizu 20 (dvojezično) knjiga, jedna je bila KNJIGA GODINE u Nemačkoj, urednik joj je bio Smiljanić (Werner Lansburg: Europa Londsgut).

Inicijator je i osnivač (zajedno sa Dobricom Čosićem, sa akademikom Draganom Nedeljkovićem i još nekolicinom uglednih pisaca) i Akademije Ivo Andrić. Svojevremeno je bio osnivač i čelnici čovek humanitarističke i antirasističke organizacije "Bela ruža" (po ugledu na

nemačku antihitlerovsku "Belu ružu") koja se pročula svetom, pored ostalog i Blokadom Dunava zbog nepravednih sankcija srpskom narodu. Savet bezbednosti OUN je zbog ove akcije "Bele ruže" Radomira Smiljanića dva puta održao vanredna zasedanja.

Željko Katarić
direktor i glavni i odgovorni urednik
I. P. Teovid, Beograd